

MVS VE VEŘEJNÝCH KNIHOVNÁCH JMK

Jana Nejezchlebová, Moravská zemská knihovna v Brně

Veřejná knihovna, aby byla schopna uspokojovat potřeby a zájmy společnosti, musí mít zázemí a poskytovat široké spektrum dokumentů různých forem. Ne množství, ale kvalita, promyšleně a dlouhodobě budovaný profil knihovního fondu tvoří základ knihovnických a informačních služeb knihovny. Přesto nemůže být žádná knihovna soběstačná a zajistit přímo ze svých zdrojů všechny požadavky svých uživatelů. Účinný a výkonný meziknihovní výpůjční systém je součástí základních služeb každé (podle zákona č.257/2001 Sb. evidované) knihovny.

Znamená to efektivní využívání knihovních fondů, poskytnutí a zajištění informačního zdroje přímo uživateli. Zpřístupnění knihovních fondů bez ohledu na místo jejich uložení.

Organizace MVS ve veřejné knihovně

Meziknihovní výpůjční služba je typ výpůjční služby, která na základě legislativního opatření umožňuje kterékoliv knihovně vyžádat si a půjčit pro svého uživatele od jiné knihovny ve státě ty dokumenty, které nemá ve svém fondu, a naopak půjčovat dokumenty z vlastního fondu jiným knihovnám.

Veřejné knihovny (základní knihovny) zařazují tento typ služeb do organizace oddělení pro dospělé. Na webových stránkách knihoven je tento typ výpůjční služby uváděn ve výčtu služeb oddělení pro dospělé (www.knihovna-bv.cz a další). Evidence je stále více prováděna elektronicky, v rámci knihovnického SW, s kterým daná knihovna pracuje. Žádanky jsou využívány klasické, tištěné (135-0 TÚK Brno) nebo elektronické (www.knihovnazn.cz, www.knihzdar.cz). Problémem MVS je otázka placení této služby. Mimo jiné neúměrně zatěžuje pracovníka vykonávajícího tuto službu a ubírá mu čas, který je nutné věnovat uživatelům.

Situace v roce 2002

Vzhledem k současným narůstajícím požadavkům na větší aktivitu a zejména spolupráci knihoven v oblasti meziknihovních výpůjčních služeb jsme vyšli z porovnání statistických výsledků činnosti v roce 2002 ve veřejných knihovnách Jihomoravského kraje.

Z tabulky je zřejmé, že Moravská zemská knihovna se výrazně podílí na MVS v Jihomoravském kraji. Pro doplnění celkové situace uvádíme

rozsah požadavků na mezinárodní MVS, které zajišťuje Moravská zemská knihovna.

MVS v knihovnách JMK v roce 2002

Knihovna	Požadavky z jiných knihoven	Kladně vyřízené požadavky	Požadavky jiným knihovnám	Kladně vyřízené požadavky
Knihovny Jihomoravského kraje	8 126	5 843	8 926	7 239
MZK Brno	3 107	1 486	5 542	4 224

MMVS v roce 2002

Požadavky z jiných zemí kladně vyřízené	323
Požadavky jiným zemím kladně vyřízené	4 151
	3 880

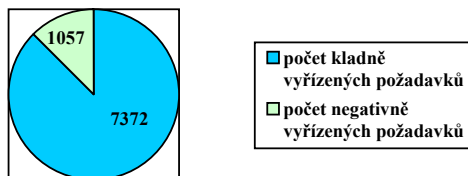
Krajský systém meziknihovních výpůjčních služeb lze vytvořit zkvalitněním těchto služeb poskytovaných základními a specializovanými knihovnami kraje. Proto jsme se v dalším srovnávání výsledků zaměřili pouze na základní knihovny.

Krajský rozbor (mimo MZK)

Kladně vyřízené požadavky MVS	
VK JMK celkem	7 372
VK JMK profesionální	6 471
VK JMK neprofesionální	901

Celkový počet 8 429 požadavků meziknihovní výpůjční služby v roce 2002, které zpracovaly a zajišťovaly veřejné knihovny Jihomoravského kraje jsme vyhodnotili na základě efektivity jejich zpracování.

Zajišťování požadavků MVS veřejnými knihovnami JMK

U profesionálních knihoven kraje nás také zajímal podíl požadavků z jiných knihoven a požadavků zaslaným jiným knihovnám.

Profesionální knihovny JMK

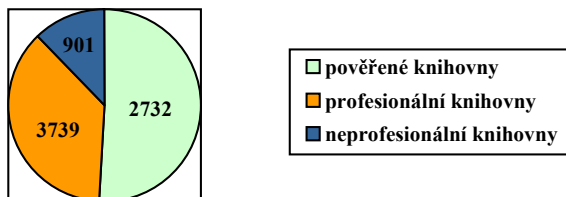
Požadavky z jiných knihoven kladně vyřízené	4 772
Požadavky jiným knihovnám kladně vyřízené	2 711
	2 359

Výsledky ukazují, že knihovny plní převážně požadavky na meziknihovní výpůjční služby z malých knihoven, případně přímo uživatelů z malých měst a obcí.

Pověřené knihovny

Pověřená knihovna, jako knihovna, která z personálního a odborného hlediska a technickým vybavením je schopná poskytovat služby na profesionální úrovni je ve svém regionu tou knihovnou, která bude zajišťovat meziknihovní výpůjční služby a podílet se tak na kvalitním využívání knihovnických fondů v regionu, bude sama budovat kvalitní informační fond, zajistí přístup do online katalogů a vytvoří odpovídající podmínky pro využívání této služby základními a specializovanými knihovnami regionu i občany. JMK má osm pověřených knihoven, bývalé okresní knihovny a dvě městské knihovny. Jejich statistické výsledky z roku 2002 nabízí srovnání s ostatními základními knihovnami kraje.

Podíl základních knihoven JMK na kladně vyřízených požadavcích MVS

Krajský systém meziknihovních výpůjčních služeb

Několik čísel dokumentujících prostředí pro meziknihovní výpůjční služby v Jihomoravském kraji:

Jihomoravský kraj má 1 124 493 obyvatel.

Knihovny navštěvuje 2 020 269 občanů.

Jihomoravská kraj má 755 veřejných knihoven

z toho 81 profesionálních knihoven.

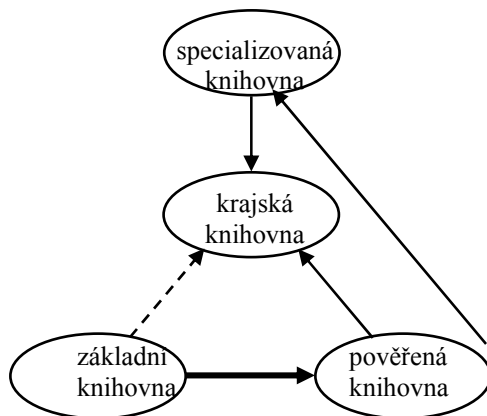
Knihovní fond veřejných knihoven obsahuje 4 842 625 dokumentů.

Počet výpůjček za rok 2002 ve veřejných knihovnách JMK byl 7 276 589.

Z objemu výpůjček (mimo MZK !!!) bylo zprostředkováno prostřednictvím MVS 0,1 %.

Regionální středisko meziknihovních služeb krajská knihovna koordinuje a metodicky usměrňuje spolupráci s Národním ústředím (NK Praha) MS a spolupráci knihoven v MS v jednotlivých regionech. V regionech tato spolupráce s pověřenými knihovnami tvoří základ krajského systému MVS. Umožní využívání knihovních fondů a zajistí přímý přístup k informacím občanům z malých měst a obcí.

Prvky a vazby uvnitř krajského systému MVS

Další kroky

Základem meziknihovních výpůjčních služeb jsou kvalitní fondy a jako u všech služeb nabídka a poptávka. MVS patří do základních služeb, je to však služba pro knihovníky náročná, zejména v pověřených knihovnách, kde pracovník vykonává řadu dalších činností. Krajské knihovny v rámci garance vzdělávání knihovníků by se měly více zaměřit na systematické seznamování pracovníků pověřených zajišťováním MVS s praktickým vykonáváním této služby, vyhledáváním v nejrůznějších

databázích, využíváním JIB CASLIN. Možnosti počítačových učeben jsou vhodným prostředím. Pracovníci zajišťující tuto službu by také měli dostat prostor k výměně zkušeností.

Velmi důležité však také je, aby knihovníci seznamovali uživatele a čtenáře svých knihoven s touto službou, vysvětlili její pravidla i smysl (naučná literatura). Jistě nebudeme uživatele „přemlouvat“, aby tuto službu využívali, má svá přesná pravidla a zaměření, ale je hodně i stálých uživatelů knihoven, kterým naše „MVS“ nic neříká a myslí si, že to není služba, kterou by oni mohli využívat. Stejně tak strohé oznámení ve výčtu služeb „meziknihovní výpůjční služba“ bez jakéhokoliv byť stručného vysvětlení na webových stránkách knihoven návštěvníkům těchto stránek v převážné většině zůstává nejasné.